

Q

4chan-kuvafoorumille ilmestyi lokakuussa 2017 viesti, jossa ennustettiin Hillary Clintonin vangitsemista. Viestin lähettänyt anonyymi käyttäjä omaksui Q Clearance Patriot -nimimerkin, josta tuli pian pelkkä "Q". Vaikka Clintonia ei pidätetty, mystisen Q:n kryptisistä viesteistä sai alkunsa QAnon-salaliittoteoria.

■ NIKO HEIKKILÄ

Conspiracy Theory

Nimimerkki Q on viittaus turvaluokitukseen, ja salaliittoteorian mukaan Q on korkealla hallinnossa toimiva sisäpiiriläinen, joka työskentelee yhdessä **Donald Trumpin** kanssa vihollista eli salaseuraa (*cabal*) ja syvää valtiota (*deep state*) vastaan. Verkon alakulttuureissa ja sosiaalisessa mediassa levinnyt salaliittoteoria on sittemmin kasvanut liikkeeksi, jonka liittovaltion poliisi FBI on nimennyt mahdolliseksi turvallisuushakaksi.

Salaliittoteorian mukaan on olemassa poliitikkojen ja eliittien salaseura, pedofiliaa ja saatananpalvontaa harjoittava ryhmittymä, jonka vastavoimaksi Q:n kannattajat ovat mobilisoituneet. Q-liikkeen uskomusten keskiössä on jaottelu hyvään ja pahaan, patriotteihin ja pettureihin. Lähtökohdiana on, että Trump ja hänen tukijansa ovat hyvän puolella, kun taas Trumpin vastustajat, erityisesti demokraatit, ovat salaliitossa toimivia pahantekijöitä. Moni salaliittoteorian kannattaja pyrkii tulkitsemaan Q:n jättämiä "leivänmuruja" ja selvittämään niin salaliiton rikoksia kuin Trumpin johtamaa suunnitelmaa salaliittoa vastaan.

Salaliittoteorioita yhdistyvät tekijät

QAnon on kattava salaliittoteoria, yhdistelmä lukuisia vanhempia salaliittoteorioita ja menneisyydestä tuttuja pelkoja ja ahdistuksia, joiden juuret ovat syvällä Yhdysvaltojen historiassa.

Tunnettu historioitsija **Richard Hofstadter** (1916–1970) kutsui salaliittoteorioiden pitkää historiaa "vainoharhaiseksi tyyliksi" (*paranoid style*) yhdysvaltalaisessa politiikassa. Poliittista kulttuuria ovat yhtäältä määrittäneet epäluulo liittovaltiota tai voimakkaita ryhmiä kohtaan, mutta myös ajatus Yhdysvaltojen erityisyydestä on tarjonnut hedelmällisen maaperän salaliittoteorioille.

Vainoharhaisen tyylin ytimessä on uskomus, että on olemassa laaja ja uhkaava salaliitto, joka pyrkii tuhoamaan elämäntavan. Sisäiset ja ulkoiset viholliset ovat jatkuva uhka.

Taistelussa salaliittoa vastaan perinteinen poliittinen toiminta ei riitä vaan kaikki keinot ovat hyväksytyjä vihollisen voittamiseksi. Ääriesimerkkeinä tällaisesta toiminnasta voi mainita äärioikeistolaiset liikkeet, kuten rassistinen Ku Klux Klan ja antikommunistinen John Birch Society.

Äärioikeiston suosimien salaliittoteorioiden laajempi yhteiskunnallinen merkitys on aina sidoksissa historialliseen tilanteeseen. Kylmän sodan aikana antikommunismi oli Yhdysvalloissa laajalti jaettu vakaumus, mutta John Birch Society vei sen äärimmäisyyksiin ja syytti esimerkiksi republikaanipresidentti **Dwight Eisenhoweria** salaiseksi kommunistiksi.

Ku Klux Klan puolestaan valjasti antikommunismia ja antisemitismia osaksi rotuerottelun purkamista ja kansalaisoikeusliikkeen vastaista

Salaliittoteorioiden yhteiskunnallista merkitystä ovat kasvattaneet traagiset tapahtumat, kuten presidentti John F. Kennedyn salamurha Dallasissa vuonna 1963.

Q-liikkeen uskomusten keskiössä on jaottelu hyvään ja pahaan, patriotteihin ja pettureihin.

kamppailuaan. KKK:n salaliittoteoriassa juutalaiset olivat sekä kommunismin että kansalaisoikeusliikkeen takana vaikuttava voima.

Kun on kyse äärioikeiston salaliittoteorioista, antisemitismi ei ole koskaan kaukana. On selvää, että toisen maailmansodan jälkeen antisemitististen tai äärioikeiston salaliittoteorioiden leviämistä julkisessa keskustelussa on pyritty hillitsemään voimakkaasti. Esimerkiksi QAnonin salaliittoteorioissa antisemitismi näkyy enemmän kiertoilmauksiin ver-

© ISTOCK BY GETTYIMAGES

Q Clearance Patriot-nimimerkin kryptisistä 4chan-kuvafoorumille ilmestyneistä viesteistä sai alkunsa QAnon-salaliittoteoria vuonna 2017. Q-salaliittoteorian suosio perustuu Q:n jättämiin vihjeisiin, "leivänmuruihin", joita kannattajat pyrkivät tulkitsemaan.

hottuna kuin suoraan sanottuna. Osaltaan salaliittoteorioiden yhteiskunnallista merkitystä ovat kasvattaneet traagiset tapahtumat. Kun presidentti **John F. Kennedy** ammuttiin kuoliaaksi Dallasissa vuonna 1963, salamurha synnytti lukuisia salaliittoteorioita, jotka ovat edelleen väittelyn aiheena. Samaan tapaan syyskuun 11. päivän terroriteot synnyttivät joukon erilaisia salaliittoteorioita.

Eriyppisiä salaliittoteorioita yhdistää kuvitelma salaisesta tahosta, joka vaikuttaa tapahtumiin. Toinen yhdistävä tekijä on näkemys siitä, että virallinen selitys tietystä tapahtumasta tai joukosta tapahtumia on väärä.

Yhteisöllisyys ja tunne asian tärkeystä motivoivat

Nykyaikana sosiaalinen media ja valmiit verkostot ovat mahdollistaneet Q:n kaltaisten salaliittoteorioiden nopean leviämisen. Tosin viime aikoina QAnon-tilejä ja -ryhmiä on pyritty poistamaan sosiaalisen median alustoilta.

Q-salaliittoteorian suosio perustuu osaltaan Q:n jättämiin vihjeisiin, jotka antavat kannattajille mahdollisuuden viedä teoriaa haluamaansa suuntaan. Se on kuin peli, jossa jokainen voi omien näkemysten mukaisesti tulkita, ketkä kuuluvat salaliittoon ja millaisiin rikoksiin salaliittolaiset syyllistyvät. Q:n kannattajat voivat myös itse

Q-salaliittoteorian suosio perustuu osaltaan Q:n jättämiin vihjeisiin, jotka antavat kannattajille mahdollisuuden viedä teoriaa haluamaansa suuntaan.

tehdä ennustuksia tulevista tapahtumista. Todisteita ei tarvita, sillä Q on tarjonnut valmiin pohjan selitysmalille: salaseura on vihollinen ja Donald Trump pelastaja. Jos ennustus ei to-

teudu, suunnitelma on vain muuttunut. "Luota suunnitelmaan", sanovat Q:n kannattajat. "Myrsky on tulossa."

Moni Q:n kannattaja jakaa edelleen vankkumattoman luoton siihen, että Donald Trump on tilanteen hallinnassa ja käy salaista sotaa salaseuraa vastaan. Trumpin vaalitappio ja pieleen menneet ennustukset Trumpin paluusta valtaan saivat ainakin pienen osan kannattajista jättämään liikkeen. Kannattajien ydinjoukko ei takaiskuista huolimatta ole menettänyt uskoaan salaliittoteoriaan tai Trumpiin, sillä moni on löytänyt Q-liikkeestä yhteisön.

Yhteisöllisyyden ohella tunne asian tärkeystä motivoi monia jatkamaan, mutta Q-uskomukset pitävät sisällään myös radikalisoitumisen mahdollisuuden. Se, että Q:n mukaan viholliset syyllistyvät käsittämättömään pahuuteen, tarkoittaa salaliiton vastustamista kaikin mahdollisin keinoin. Q-salaliittoteorian kannattajia on yhdistetty erilaisiin väkivallan tekoihin. Liikkeen toiminta on ollut pääosin

verkossa tapahtuvaa vaikuttamista, mutta kannattajat ovat organisoineet myös mielenosoituksia eri puolilla Yhdysvaltoja.

Moni Q:n kannattaja oli näyttävästi mukana tammikuun 6. päivän Capitol-rakennuksen valtauksessa. Muun muassa valtauksessa kuollut **Ashli Babbitt** oli salaliittoteorian kannattaja. Yksi erikoisimmista tapauksista nähtiin vuonna 2019, kun Gambinon mafiaperheen johtajaksi väitetty **Francesco Cali** ammuttiin kuoliaaksi. Tapauksesta on syytetty QAnonin kannattajaa, joka uskoi Calin olevan osa syvän valtion salaliittoa Donald Trumpia vastaan.

Kuin uskontoon verhottu poliittinen sanoma

Q-salaliittoteoriaa ilmentää myös tietynlainen joustavuus, mikä näkyy ideologisena hajanaisuutena ja monenkirjavien kannattajien muodossa. Kaikki Q:n kannattajat eivät suinkaan tule perinteisestä konservatiivien kannattajakunnasta, vaan liike on houkuttellut joukkoihin niin entisiä liberaaleja kuin monia täysin epäpoliittisesta taustasta tulevia. Vaikka liikkeen kannattajat tulevat erilaisista kulttuurisista taustoista, monille vieraantuminen järjestelmästä, jota he pitävät kelvottomana ja korruptoituneena, on toiminut porttina Q:n maailmaan. Huomionarvoista on kuitenkin evankelikaalisten kristittyjen merkittävä rooli.

Tutkijat ovat esittäneet tämän joutuvan muun muassa siitä, että ajatus tuomiopäivästä on erityisen vahva evankelikaalisten keskuudessa, mikä johtaa jatkuvaan uskoa tukevan tiedon etsintään. Mieliopidokyselyjen mukaan valkoihoiset evankelikaaliset ovat muita republikaaneja taipuvampia uskomaan salaliittoteorioihin.

Lisäksi tutkijat ovat huomauttaneet, kuinka sosiaalisten siteiden ja yhteisöllisyyden katoaminen sekä taloudellinen muutos ovat tarjonneet maaperän apokalyptisen ajattelun leviämiseksi. QAnonin kohdalla salaisuusien paljastuminen ja ajatus ilmestyksestä näkyvät erityisesti kannattajien vakaassa uskossa ”suuren

heräämisen” päivästä, jolloin pedofiilit ja saatananpalvojat joutuvat tuomiolle. Q on osalle kannattajista kuin uskontoon verhottu poliittinen sanoma, joka esitetään sekä historiaa että nykytilannetta selittävän salaliittoteorian muodossa.

Q:n henkilöllisyydestä on esitetty useita vaihtoehtoja.

Entä mitä tapahtuu jatkossa?

Q:n henkilöllisyydestä on esitetty useita vaihtoehtoja. Tuoreessa HBO:n dokumenttisarjassa Q: Into the Storm esitetään, että kun Q:n viestintä siirtyi 8chan-kuvafoorumille, nimimerkin taustalla vaikuttava henkilö tai taho vaihtui jossain vaiheessa. Dokumenttisarjan mukaan foorumin silloinen ylläpitäjä Ron Watkins otti mahdollisesti haltuunsa Q:n viestinnän, mutta tämä esitetään enemmän hypoteesinä kuin todisteena Q:n henkilöllisyydestä.

Q:n henkilöllisyys on lopulta sivuseikka. Mielenkiintoisempi kysymys on se, mitä salaliittoteorialle ja sen kannattajille tapahtuu nyt, kun Trump ei ole enää vallassa. Huomionarvoista

on ollut esimerkiksi Q-liikkeen rantauminen Eurooppaan, missä se on saanut uusia muotoja ja osittain irtautunut Yhdysvaltojen poliittisesta kontekstista.

Yhdysvaltain vuoden 2020 vaaleissa nähtiin puolestaan useampi Q-liikkeeseen yhdistetty ehdokas. Republikaanien riveistä edustajainhuoneeseen valittiin **Marjorie Taylor Greene** ja **Lauren Boebert**, jotka ovat herättäneet huomiota Q-salaliittoteoriaa tukevilla kommentteilla. Greene ja Boebert todistivat ainakin sen, että Q-uskomukset eivät välttämättä toimi poliittisen uran esteenä. Kun tähän lisätään Trumpin vaalitappio ja monen Q:n kannattajan jakama näkemys vaalien vilpillisyydestä, Q-liikkeen tulevaisuus on tällä hetkellä täysin avoin kysymys.

Niko Heikkilä on tohtorikoulutettavana Turun yliopistolla. Hänen asiantuntijuusalueisiinsa kuuluvat Yhdysvaltain historia ja yhteiskunnalliset liikkeet sekä ääri-ilmiöt 1960-luvulla. Heikkilän väitöskirja tarkastelee Ku Klux Klan- ja Mustat pantterit -liikkeitä ja FBI:n vastatiedustelua vuosina 1964 ja 1971 kulttuuristen merkitysten näkökulmasta ja yhteiskunnallisen muutoksen näkökulmasta.

Myös syyskuun 11. päivän terroriteot synnyttivät joukon salaliittoteorioita, jotka ovat edelleen väittelyn aiheena.